

**Tip političkog
sistema,
horizontalna
i vertikalna
podjela vlasti**

Ustavno uređenje – organizacija i obilježja

- **Član 1:** Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine. Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

- Republika ali ne u imenu, zašto?
- Građanska država vs. država naroda
- Ustavna demokratija vs. demokratija većine
- Ekologija i socijalna pravda: univerzalne vrijednosti ili ideološko opredjeljenje?
- Vladavina prava vs. pravna država

Naslovna • Kolumne

STAV

Crna Gora građana ili "konstitutivnih" naroda

Ustavno uređenje – organizacija i obilježja

- **Član 2:** Nosilac suverenosti je **građanin** koji ima crnogorsko državljanstvo. Građanin vlast ostvaruje neposredno i **preko slobodno izabranih predstavnika**. Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodno izražene volje građana na demokratskim izborima.
 - Građani vs. narod (nacija)
 - Ne postoji "narodna inicijativa" kao oblik neposrednog odlučivanja
 - Predlaganje zakona: 6000 birača – preko poslanika
 - Donošenje odluka: referendum
 - Prenos suvereniteta - nadnacionalne organizacije i EU integracije

Balkan

Crnoj Gori ne treba referendum za NATO

Filip Vujanović: Postajemo dio Alijanse ne da bi bili protiv nekoga, nego zbog koristi Crne Gore (EPA)

Ustavno uređenje – organizacija i obilježja

- **Član 3:** Teritorija Crne Gore je **jedinstvena** i **neotuđiva**
- **Član 4:** Crna Gora ima **grb**, **zastavu** i **himnu**. Grb Crne Gore je zlatni dvoglavi orao sa lavom na prsima. Zastava Crne Gore je crvene boje sa grbom na sredini i zlatnim obrubom. Himna Crne Gore je „Oj, svijetla majska zoro”.
- **Član 5:** Glavni grad Crne Gore je Podgorica. Prijestonica Crne Gore je Cetinje
 - Teritorija (zajedn sa stanovništvom i suverenom vlašću) jedan od elemenata države
 - Posebnost državnih simbola ogleda se u principima: (1) obaveznosti upotrebe; (2) počasti; (3) međusobnog poštovanja u međ. komunikaciji
 - Pravo manjinskih naroda na isticanje nacionalnih simbola
 - Rijetki primjeri postojanja i Glavnog grada i prijestonice: uređeni posebnim zakonima

POLITIKA

**Bez kažnjavanja za
neustajanje na
himnu**

Zakon o državnim simbolima i Danu državnosti Crne Gore

- **Član 9:** Na Grbu i Zastavi **nije dozvoljeno** ništa ispravljati, dodavati ili mijenjati.
- **Član 10:** Grb i Zastava **ne mogu** se upotrijebiti kao robni ili **uslužni žig, dizajn**, ili kao bilo koji drugi znak za obilježavanje roba ili usluga.
- **Član 14:** Kada se ističe sa jednim ili više grbova drugih država ili međunarodnih organizacija u Crnoj Gori, Grb zauzima **počasno mjesto**.
- **Član 19:** Zastava se podiže, spušta, ističe i skida, odnosno prenosi uz **uobičajene počasti** (ustajanje, pozdravljanje i dr.).
- **Član 20:** Zastava **ne smije** biti postavljena tako da dodiruje tlo, niti kao **prostirka, zavjesa** i sl.

Ustavno uređenje – podjela vlasti

- **Član 11:** Vlast je uređena po načelu podjele vlasti na: zakonodavnu (Skupština), izvršnu (Vlada) i sudsku (sud). Vlast je ograničena Ustavnom i zakonima. Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli. Crnu Goru predstavlja predsjednik Crne Gore...

- Podjela vs. jedinstvo vlasti
- Trijalistička koncepcija
- Meka vs. tvrda podjela vlasti
- Dvoglava (biocefalna) egzekutiva ili ne?

RASPRAVA

Nakon 120 godina Crna Gora će dobiti Zakon o Vladi

CRNA GORA

Nefunkcionalna kohabitacija dva vladara u Crnoj Gori

Ustavno uređenje – podjela vlasti

- **Član 12:** U Crnoj Gori postoji **crnogorsko državljanstvo**
- **Član 13:** Službeni jezik u Crnoj Gori je **crnogorski jezik**
- **Član 14:** Vjerske zajednice **odvojene su od države**.
Vjerske zajednice su ravnopravne i slobodne u vršenju vjerskih obreda i poslova
 - Dva osnovna svojstva: obilježje suvereniteta i preduslov ostvarenja većeg broja ljudskih prava i sloboda
 - Ko ima pravo na dvojno državljanstvo u Crnoj Gori?
 - Niko ne smije biti lišen svog državljanstva niti prava da promijeni državljanstvo
 - Službeni jezik vs. jezik u službenoj upotrebi
 - Ravnopravnost ćiriličnog i latiničnog pisma
 - Tri vrste odnosa države i vjerskih organizacija:
 - (1) režim državne crkve; (2) režim priznatih crkava (tradicionalnih); (3) režim odvojenosti crkve od države

VESTI

Spajić: Podneo sam zahtev za otpust iz srpskog državljanstva

POLITIKA

Mandić nezakonito posjeduje državljanstvo Srbije, da li su MUP-u Crne Gore „svezane ruke“?!

Naslovna • Vijesti • Politika

MUP Predragu Popoviću oduzima državljanstvo Crne Gore

Ustavno uređenje – promjena ustava

- Nema nepromjenjivih ustava - regulišu **promjenjive političke odnose**
 - Meki vs. tvrdi ustavi
 - Formalne promjene - mijenjanje sadržaja ustava (potpuno ili djelimično)
 - Faktičke promjene - bez formalne promjene teksta mijenja se njegov smisao
- **Član 155:** Prijedlog za promjenu Ustava može podnijeti predsjednik, Vlada ili najmanje 25 poslanika. (...) Prijedlog za promjenu Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa **2/3 svih poslanika**.
- **Član 156:** Promjena pojedinih odredbi Ustava vrši se amandmanima. (...) Akt o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa 2/3 svih poslanika. (...) Usvojeni akt stavlja se na **javnu raspravu** koja ne može biti kraća od 30 dana.
- **Član 157:** Promjena članova 1, 2, 3, 4, 12, 13, 14, 15, 45, 157 konačna je ako se na **državnom referendumu** za promjenu izjasni najmanje tri petine svih birača.

BALKAN

Spajić: Neće biti promjena Ustava bez najvišeg društvenog konsenzusa

29 oktobar, 2024

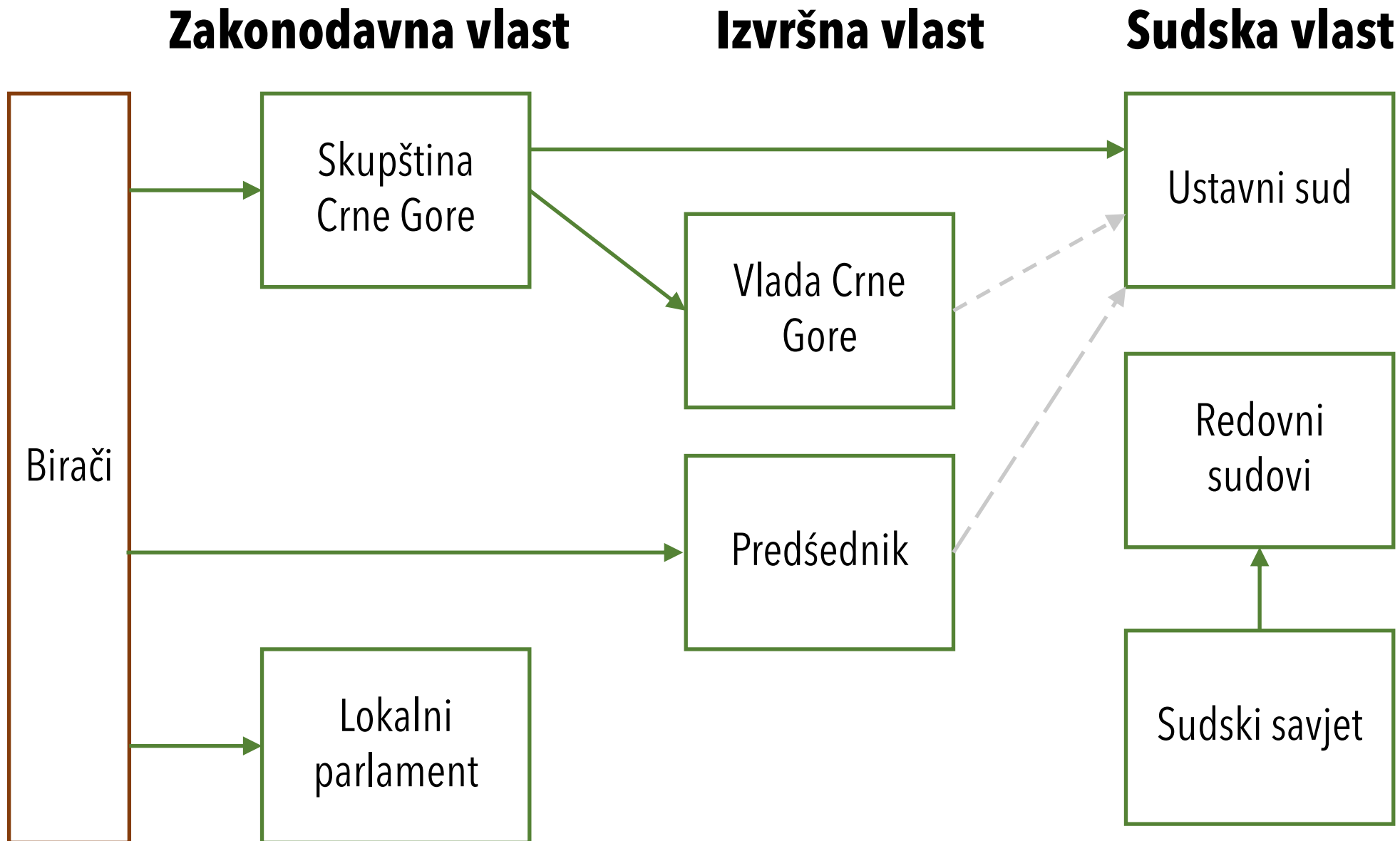
Sanja Novaković

Struktura političkog sistema

- Ključne **dileme** ustavotvoraca:
 - Odnos između zakonodavne i izvršne vlasti: parlamentarni, predsjednički i mješoviti izborni sistem
 - Tip izborne formule: proporcionalni, većinski ili mješoviti izborni sistem
- Crna Gora napravila institucionalni izbor koji **nije** imao utemeljenje u **istorijskom nasljeđu** – parlamentarna umjesto predsjedničke demokratije
- Odluka bazirana na **interesima** vladajuće oligarhije u trenutku tranzicije – prvi među jednakima umjesto neosporni lider
- **Proporcionalni izborni** sistem koji favorizuje velike partije
 - U početku više nejednakih izbornih jedinica koje su izbore približile formi većinskih

Prikaz strukture vlasti

Zakonodavna vlast - Skupština

- U ustavu iz 1992. godine Crna Gora se odlučila za „**parlamentarni sistem sa predsjednikom**”
- Zakonodavna vlast oličena u jednodomnoj **Skupštini Crne Gore** u kojoj crnogorske građan predstavljaju 81 poslanik
- Poslanici se biraju **svake četiri**, sa mogućnošću vandrednih izbora
 - Prosjek trajanja vlade 2.7 godina
 - Većina skraćenja „samoukidanjem”, ne raspuštanjem
 - Samo jednom vanredni izbori održani zbog obaranja vlade (2022)
- Skupština ima opštu **ustavotvornu i zakonodavnu nadležnost**, uključujući i potvrđivanje međunarodnih ugovora
 - Zakonodavne inicijative uglavnom potiču od Vlade
 - Poslanici djeluju amandmanski

Balkan | Crna Gora

Izglasano nepovjerenje 43. Vladi Crne Gore

Za nepovjerenje glasalo je glasalo 50 zastupnika Skupštine Crne Gore, dok je jedan bio protiv.

Zakonodavna vlast - Skupština

- Poslanički mandat je **slobodan** – poslanici glasaju po „sopstvenom uvjerenju“
 - Između 1998-2004, Zakon o izboru poslanika propisivao **prestanak mandata prestankom članstva u partiji**
 - Slučaj Srbije - **blanko ostavke**
 - **Nejasan odnos** između partijskih lista i slobodnog mandata
 - Češći pozivi za uvođenje **otvorenih listi**
 - Pokušaji partija da spriječe post-izborno „prelijetanje“

[Naslovna](#) • [Vijesti](#) • [Politika](#)

Pajović: Pozitivna daje mandate SDP-u

Pajović je rekao da su u Pozitivnoj spremni na taj potez kako bi se dogodile toliko nužne demokratske promjene

[Naslovna](#) • [Vijesti](#) • [Crna hronika](#)

Džaković: Još trpim posljedice linča

Bivši odbornik u SO Budva na suđenju ustvrdio da je od sugrađanina uoči održavanja takozvane “šatorske sjednice” vrijeđan i da je bio zabrinut za svoj život i za svoju porodicu

[Naslovna](#) • [Vijesti](#) • [Politika](#)

Alternativa: Nedović da vrati mandat PES-u

Izvršna vlast - Vlada

- **Izvršna vlast** pripada Vladi Crne Gore koja vodi unutrašnju i spoljnu politiku zemlje
- Uprkos neposredno izabranom predsjedniku – Vlada je **jedini nosilac izvršne vlasti**
- Vlada je kolektivno tijelo u kojoj je premijer **„prvi među jednakima“**
- U koalicionim vladama, raspodjela političke moći dijelo zavisi od političke snage partije, ali i „ucjenjivačkog potencijala“
- Određeni elementi **„konsocijacije“** – posebni cenzus za manjine i redovno učestvovanje u vladi
- **Modeli** formiranja vlade:
 - "Preširoka" (prevelika) vlada (vlada nacionalnog jedinstva 1993-1995)
 - Vlada minimalne pobjede (većina crnogorskih vlada)
 - Manjinska vlada (DPS-LSCG, 2001 / URA-DPS, 2021)

CRNA GORA

Crna Gora dobila novu manjinsku Vladu premijera Dritana Abazovića

CRNA GORA

Da li je u Crnoj Gori moguća vlada nacionalnog jedinstva?

Šef države - Predsjednik

- Bira se na neposrednim izborima od strane građana na period od **5 godina**, sa ograničenjem od maksimalno **2 mandata**
 - Slučaj "treći mandat" Filipa Vujanovića (2013)
 - Uprkos neposrednom izboru - **nema izvršna ovlašćenja**
 - Zašto Crna Gora nije primjer polu-predsjedničkog sistema?
 - Nedosljedno primijenjen model "engleske kraljice" – bez neutralnosti s obzirom da su svi dosadašnji predsjednici zadržavali partijske funkcije

Zakon od predsjedniku Crne Gore

- **Član 7a:** Predsjednik je dužan da Skupštini predloži mandataru za sastav Vlade
- **Član 7b:** Predsjednik predlaže Mandataru nakon obavljenih razgovora sa predstavnicima svih političkih partija, grupa birača i nezavisnim poslanicima zastupljenih u Skupštini.
- **Član 7c:** Predsjednik je dužan predložiti za Mandataru za sastav Vlade Crne Gore kandidata koji ima podršku većine od ukupnog broja poslanika Skupštine, nakon što je predloženi kandidat prihvatio kandidaturu.
- **Član 7e:** Predsjednik je dužan da donese ukaz o raspuštanju Skupštine, ako Skupština ne izabere Vladu u roku od 90 dana od dana kada Predsjednik prvi put predloži Mandataru u skladu sa članom 7a ovog zakona.
- **Član 7h:** Predsjednik postavlja i opoziva ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu, na predlog Vlade i uz mišljenje odbora Skupštine nadležnog za međunarodne odnose.

Sudska vlast

- Sudska vlast je podijeljena između **redovnog** i **ustavnog sudstva**
- Redovno sudstvo značajno osamostaljeno amadmanima iz 2013. godine - izbor sudija, kao i predsjednika Vrhovnog suda **izmješten** iz Skupštine i prenijet na Sudski savjet
- **Sudski savjet** – tijelo sastavljeno od 10 članova, od kojih je jedan predsjednik (ne iz redova sudija), koji biraju i razrješavanju sudije
- **Ustavni sud** čine 7 sudija, koji se od 2013. godine biraju na period od 12 godina dvotrećinskom većinom u Skupštini
 - Sama skupština predlaže 5 kandidata a predsjednik države 2
 - U praksi, zbog nepostojećeg konsenzusa odabir često dobija formu partijskih nagodbi - „četiri naša (vlast) i tri vaša (opozicija)”
- Potencijalno problematično što Skupština bira **Vrhovnog državnog tužioca** istom većinom kao sudije Ustavnog suda iako su „de fakto” dio izvršne vlasti

Zakon o sudskom savjetu i sudovima

- **Član 3:** Članovi Sudskog savjeta moraju biti lica visokih moralnih i profesionalnih kvaliteta. (...) Članovi Sudskog savjeta moraju biti lica visokih moralnih i profesionalnih kvaliteta.
- **Član 9:** Članove Sudskog savjeta iz reda sudija bira i razrješava Konferencija sudija, tajnim glasanjem. Konferenciju sudija čine sve sudije i predsjednici sudova.
- **Član 12:** Članovi Sudskog savjeta iz reda sudija su:
 - tri člana iz reda sudija Vrhovnog suda Crne Gore, Apelacionog suda Crne Gore, Upravnog suda Crne Gore, Višeg suda za prekršaje Crne Gore, Privrednog suda Crne Gore i viših sudova, koji imaju najmanje deset godina radnog iskustva kao sudija;
 - jedan član iz reda sudija osnovnih sudova i sudova za prekršaje koji ima najmanje pet godina radnog iskustva kao sudija.
- **Član 16:** Za člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika može biti birano lice koje ima najmanje petnaest godina radnog iskustva na pravnim poslovima i uživa lični i profesionalni ugled